GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Joi'a si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajatóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe ¼ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2½ galbini mon. sunatória.

Anulu XXXIX.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 42. Brasiovu 15|3 Iuniu 1876.

Revolutiunile din imperiulu turcescu si dualistii.

Aceia, cari nu cunoscu natur'a tiraniei, suntu de opiniune, ca in staturile despotice rebelliunile si revolutiunile ar' fi lucruri aprópe inpossibili, prin urmare necunoscute. Form'a regimului in imperiulu ottomanu este despotica in strinsulu intielesu alu cuventului, si sultanu, padisiahu denóta óresicumu prototipulu tiraniei. Cu tóte aceste, nicairi nu s'au intemplatu pana acumu atatea revolutiuni si rebelliuni, candu de palatu, candu de poporu, cá pe teritoriulu imperiului osmaniloru. Albani'a si Greci'a, Serbi'a si Egiptulu, Arabi'a si Siri'a, Drusii si Maronitii, Pasvan-oglu si Ali-pasia, Cret'a si Bosni'a, in fine desele rebelliuni de ieniceri au fostu periodice pana in dilele nóstre. Precum Petru celu mare prin fiorós'a macelare a strelitiloru conspirati nu a potutu impedeca comploturile si uciderea successoriloru sei Petru III si Paulu, cumu si rebelliunea catoruva regimente in contra lui Nicolae I, intocma furiile sultanului Mahmud in contra greciloru si a ieniceriloru nu au fostu in stare se insufle terróre durabile popóraloru subjugate si nici chiaru generaliloru sei applicati la rebelliune.

Spectacolulu ce se desfasiura de inaintea lumei in dilele nóstre, este unulu din cele mai maretie si mai instructive. Popórale meridionali subjugate -si concentra poterile loru intr'o singura provincia si inainte cu 11 luni se apucara de apararea existintiei loru cu armele impumnate. Imperiulu turcescu este mare; ce era pentru sultanulu, cá se arunce rapede asupra slaviloru 40—50 de mii turci bine armati si se sugrume revolutiunea indata in simburele ei. Si ce era pentru spahii (proprietari, nobili, nemesi, boieri) armati totu-deauna fórte bine, cá se-si concentre si ei la momentu poterile si se dè asaltu asupra poporului asservitu, se taie, se impusce si spendiure, se dè focu, bunaóra cá spahii nostri in a. 1848? In locu de acésta ei o tulescu la fuga implendu orasiele si cetatile cu familiile loru, éra altii nepoposindu pana la Constantinopole, pentru-ca goniti de consciinti'a tiraniei loru, nicairi airea nu se tienea siguri, mai vertosu ca „natiunea aristocratica séu oligarchica" din celelalte provincii n'au aflatu nici-decumu cu cale a sarí in ajutoriulu tiraniloru din Bosni'a-Hertiegovin'a, nici a-si espune viéti'a pentru ei. Si totusi, luandu in consideratiune interessele comune ale tuturoru spahiiloru, ur'a loru inflacarata religiósa asupra crestiniloru, ur'a nationale asupra slaviloru meridionali, cá consangeni ai rusiloru, ar' presupune cineva, ca tóta lumea turcésca avea se sara in capulu acestora. Candu s'au reculesu effendii si beii (domnii si baronii) din ametiél'a loru si au formatu cete de basi-buzuci, a fostu prea tardiu: slavii facusera progresse frappante pe calea emanciparei loru. Mai multu decatu atata. Turcii suntu soldati prea buni si curagiosi. Cu atatu te ar' coprinde mai straina mirare, ca slavii batura de atatea-ori pe cei mai buni generali turcesci si-i facura de rusinea Europei, déca ai sci, ca soldatii si oficiarii s'au batutu si batu fora picu de enthusiasmu in contra locuitoriloru de ori-ce natiune si religiune, si ca este impossibile de a mai aprinde vechiulu fanatismu mohamedanu de odenióra. Acestu fenomenu aprópe neintielesu de catra europenii, cari n'au a face mai nimicu cu turcii moderni, se esplica asia, ca de una parte bietii soldati turcesci cunoscu fórte bine amarele suferintie si cumplitele impilari la care suntu supusi chiaru parintii loru in provinciele, de unde suntu inrolati, éra de alta, ca ori-catu se fia islamulu de intolerante si esclusivu, totusi atotupotentele spiritu alu timpului a strabatutu si in popórale imperiului turcescu prin diverse canale si in diverse directiuni moderandu fanatismulu, paralisandu ur'a si apropiandu pe masele popóraloru unele de altele. Navigatiunea cu comerciulu si de cativa ani incóce calile ferate, caletoriile dese prin tieri europene si chiaru pana in Americ'a, frequentarea unui mare numeru de teneri pe la scólele din Austri'a, Germani'a si mai multu in Franci'a si Belgiu, modifica fórte multu opiniunile turciloru, viéti'a loru sociale, de unde apoi strabate si in familii. Numai asia se póte esplica si cea mai próspeta catastrofa din Constantinopole, acea revolutiune pacifica, adeca detronarea nebunului tiranu Abdul-Azis si inaltiarea la tronu a fratelui seu sub nume de Murad V. Acésta revolutiune este intru adeveru admirabile, si una proba mai multu, ca ori-si cumu, la turci au petrunsu multe idei umanitarie. Mai inainte unu evenimentu cá acesta era se fia insocitu de cele mai barbare versari de sange. Odata ienicerii déca ar' fi detronatu si ucisu pe sultanu si pe toti favoritii si clientii lui, apoi ar' fi produsu bai de sange pentru crestini si evrei, si dandu focu la unele parti ale capitalei, ar' fi spoliatu si depredatu averi immense. Au nu de asemenea catastrofe se temea Europ'a intréga, au nu ambassadorii depesiá in sensulu acesta la cabinetele loru? Soft'a, studentii, séu vorbindu mai la adeveru, literatii, partea civilisata a populatiunei turcesci au surprinsu — celu pucinu pana in momentele in care scriemu acestea — in modu neasteptatu pe lumea europénа civilisata. „Decatu se mai péra milióne, decatu se mai devenimu prada focului si ferului, mai bine se dispara numai tiranulu si argatii sei," -si dise inteligenti'a si reusí. Din acea dí vediusi pe marele Mufti, capulu „infallibile" alu Islamului, insocitu de patriarchii confessiuniloru christiane, depunendu omagiele loru la noulu monarchu, si pe locuitori de diverse confessiuni fraternisandu unii cu altii, pentru-ca mohamedanii le dicu: „Reu si minciunosu a fostu pentru voi, déra totu asia de reu era si pentru noi. Ne-a ruinatu pe toti. Dati se punemu umerii cu totii, cá se scótemu statulu din ruin'a in care l'au adusu elu."

Ce voru respunde popórale christiane la acelu apellu alu turciloru, este greu de prevediutu. Va depende fórte multu dela conditiunile ce voru pune turcii in favórea propria. Déca acestia ar' pretende pe partea loru, de ex. hegemoni'a (predomni'a) precum si-o arróga ungurenii fara nici unu titlu de dreptu, atunci se fia densii prea siguri, ca revolutiunile si anarchi'a nu se voru termina nici-odata. Evenimentele actuali suntu scóla nóua si excellenta pentru slavii meridionali catu tiene din marea négra si Balcanu pana in Montenegru, cá si pentru Arnauti si Greci. Popórale invétia mai multu si mai bine din evenimente si din praxe cá din theorii incurcate; logic'a fapteloru este aceea ce coprindu ele mai usioru.

Asia déra Dualistii nostri din Cis- et Transl. se sbuciuma cu totulu indesiertu si se facu numai de ur'a toturoru vecinilorn dela miédiadi, resaritu si miédia nópte cu aceea, ca se arata mai turci decatu turcii si mai mohamedani decatu mohamedanii, declarandu in audiulu lumei, ca ei voiescu cá pe S. Sofi'a imperatului Justinianu se straluce in veci totu numai semilun'a si nici-odata crucea bizantina. Si pentru-ce acést'a? De fric'a Russiei! Nu'i este rusine dlui exministru austriacu Giskra se se arate atatu de fricosu? Au nu vede agerulu advocatu si marele patriotu, ca expectoratiuni de aceste le explica tóta lumea cu totulu in defavórea imperiului nostru? Ce, atata frica si cutremuru a coprinsu pe trufasii nostri dualisti de baionetele, de tunurile si de rublele Russiei? Déra ce, crede dn. Giskra, ca ori-cine ar' sta de ací inainte pe tronulu Romei nóue, popórale Turciei europene voru afla placere a schimba unu despotismu cu altulu, numai pentru-ca acelu altulu -si face cruce totu cá ele? Noi amu vediutu in lung'a nóstra cariera de publicisti pe serbi, pe greci, pe romani, facundu diplomatiei rusesci cea mai apriga oppositiune si luptandu asupra ei pe tóte calile possibili ori-candu aceea le dicea: „Vréu se ve ajutu in contra turciloru sub conditiune cá, déca veti scapa de ei, se ve supuneti nóue." „Cu acésta conditiune ve multiamimu de ori-ce ajutoriu," a fostu totu-deauna respunsulu cathegoricu *). „Se nu se insiele Russi'a," adausera acele popóra, „noi nu cautamu numai libertate religiósa, pe care in seculului nostru o potemu stórce immediatu si numai dela turci **); scopulu nostru supremu este: existentia autonoma nationale politica intr'unu statu federativu, séu in federatiune de staturi; pentru noi centralismulu, fia despoticu, fia constitutionale, este unu monstru, lucru de urgia si terróre." Déca inse ddnii Griska se infióra asia multu de crucea bizantina, apoi ar' face fórte bine cá emigrandu la Constantinopole, se se taie impregiuru, se adópte islamulu, cá se ajunga generali si ministri, éra unulu din ei mare mufti; déra se nu uite a duce cu sine si pe dn. Offenheim spre a-lu inainta in calitate de ministru alu finantieloru séu alu lucrariloru publice.

Dreptulu lui Ddieu, ca dualistiloru nostri le a fostu frica totu-deauna de Russi'a, si pare ca -i vedemu astadi, cumu mai fugea de cazaci in érn'a anului 1830 numai la faim'a órba a venirei loru candu cu revolutiunea poléna; cumu in an. 1849 fugea totu de inaintea cazaciloru mancandu pamentu si aruncandu puscile in órba, macar-ca acestia numai catu ei desbracá si spoliá de banisiori, apoi tragundu-le cateva carbace, ei facea scapati; déra fric'a cea mai mare a intratu in ósele loru, decandu principele Gorciakoff in 1853 -si dedese opiniunea in consiliulu bellicu alu imperatului Nicolae, ca: calea cea mai dréptа si mai sicura a armateloru rusesci catra Constantinopole este prin Galiti'a, Vien'a, Pest'a pe Dunare inainte. Dualistii se plangu cu amaru, ca in imperiulu imperatului nostru Francisců Iosifu I se afla preste 17 milióne de slavi si 3 milióne de romani. Este acésta o crima? Crima nu ar' fi atunci, déca numerulu slaviloru ar' fi numai catu e alu jidoviloru si valachii ar' ajunge numai

*) De ex. lungile dissensiuni si urgii ale romaniloru avute cu consulii generali Rückmann, Titoff, Daskof, generalulu plenipotente Duhamel celu insultatu cu joculu ursului.

**) Hatisierifulu de Ghiulané.

la numerulu armeniloru. Este inse „crima“ si mai terribila, ca slavii suntu vecini cu slavi, romanii cu romani.

De aici ferbintea dorintia, cá déca slavii din imperiulu nostru nu voru se péra cu nici-unu pretiu, incai turcii se fia exterminatu pe ai loru, séu macaru se-i fia infrantu asia, cá se li se iè grij'a celu pucinu pe 100 de ani inainte, atatu celoru taiati impregiuru, catu si celoru botezati prin turnare. Si déca nici romanii (afara dóra de cei din Pest'a) nu voru se despere de existenti'a loru nationale érasi cu nici-unu pretiu din lumea acésta, se scótia cumu-va din minti pe romanii din Romani'a propriu disa, cá se se inglóde pana sub umeri in bellulu civile transdanubianu, cá amici séu inemici ai turciloru, totu atata, si in locu de a sta la sentinella, la custodia, di si nópte, armati de susu pana diosu, aperandu-si caminulu si altariulu, patri'a si viéti'a nationale, cu tóte braciale, se-si consumme cele mai scumpe poteri de viétia pe desolatulu territoriu alu Bulgariei, pentru cá in modulu acesta elementulu romanescu debilitatu in partea sa cea mai mare, cu atatu mai usioru se cada a dóu'a di de buona presa dualistiloru, cari cu tóta desperat'a loru saracia, pentru asemenea casu ar' afla totusi atatea midiulóce materiali, pana se ajunga la punctele cele mai bogate ale Romaniei.

Invetietur'a ulterióra din acésta logica a fapteloru se si-o traga fia care lectoriu ageru cugetatoriu.

Brasiovu in 2/4 Iuniu 1876.

In camer'a ungurésca se continua inca desbaterea speciale asupra proiectului de lege despre arondare. Propunerea deputatului dela Sant-Georgiu, Künle, de a formá din districtulu Brasiovului si din Trei-Scaune unu singuru comitatu cu centrulu in Sant-Georgiu, care propunere fù spriginita de mai multi deputati de ai secuiloru, — a pusu pe domnulu Colomanu Tisza in positiunea de a se face pentru unu momentu mare luptatoriu alu principiului de dreptate si ecuitate. D-lu Tisza dise, ca trebue se remana credintiosu principiului dreptatii chiaru si atunci, candu acel'a vine a se bate in capete cu cele mai nobile sentieminte ale sale, caci este nedreptu a cere dela districtulu Brasiovului, care cu 6% póte se-si acopere erogatiunile administratiunei, cá se se alature la Trei-Scaune, care numai cu 10% este in stare a-si acoperi spesele de administratiune. Impreunarea acestoru doue municipie nu se póte justificá prin nice unu motivu. — In urm'a acestei intrepuneri a Dlui Tisza, dictata póte chiaru din regiunile corónei, districtulu Brasiovului a remasu cá comitatu de sine statatoriu. — Cá se nu mai facemu vorba multa cu o relatare detaiata, observamu in genere, ca preste pucine dile proiectulu de arondare a d-lui Tisza se va primi si in desbaterea speciale, fora se suferia vr'o modificatiune essentiale.

Foi'a officiale din Budapest'a publicà dilele aceste conspectulu despre perceptiunile si erogatiunile cuartalului primu alu anului curinte. Din acestu conspectu, pre care ministrulu de financie, abiá s'a induplecatu se-lu publice, cá nu cumva se discrediteze statulu ungurescu si mai tare inaintea lumei, se vede unu deficitu de preste 25 millióne floreni. Deca fia-care cuartalu alu anului curinte va aretá asemene splendidu resultatu, atunci la finea anului ne vomu pomeni cu 100 milióne deficitu. La acésta cifra inse nu vomu ajunge, pentru ca esecutorii de dare voru portá grigia, cá se adune millióne din grositiele veduveloru. Dér in totu casulu la finea anului deficitulu nu va numai 8 milióne, catu s'a preliminatu, ci va fi celu pucinu de siese ori mai mare, pentru ca desi neinduratii esecutori de dare aduna preste anu destule millióne, totusi pare ca le inghite pamentulu, disparu fora urma, par'ca unu blastemu greu ar jacé pe capulu statului ungurescu.

Negotiatiunile pentru definitiv'a inchiare a pactului dualisticu s'au susceputu de nou in Vien'a, inse numai intre oficiantii ministerieloru de ambele parti, cari au de a stabilí detaiurile pre basea principieloru acceptate de ambele guverne, adeca de a prelucrá tarif'a vamale si de a compune textulu conventiunei vamali si comerciali intre Austri'a si Ungari'a — Inse precandu guvernulu d-lui Tisza vré cu totu pretiulu se aduca la finitu oper'a impacatiunei, pre atunci tiér'a necontenitu 'si aréta si esprime nemultiumirea sa cu acésta opera de impacatiune. Asiá de esemplu, chiaru congregatiunea comitatului Budapest'a a acceptatu cu 69 contra 45 voturi o resolutiune contra pactului dualisticu. Bà diariulu „Egyetértés“ spune, ca oper'a de impacatiune s'a deochiatu chiaru si in cerculu electoralu alu d-lui Tisza, in vestitulu Dobritienu, unde pana acum Tisza erá mai mare papa calvinu, precum este pap'a catolicu in Rom'a. Dintre 660 de alegutori ai acestui cercu electoralu, 530 ar' fi subscrissu unu votu de blamu facia de dlu Tisza si politic'a sa.

Comandantele generalu alu Ungariei, baronulu Edelsheim-Gyulai, acestu neamtiu fanfaronu cu atributu ungurescu, va face o caletoria de inspectionare in partile sudice ale tierei si anume in locurile de garnisóne ale fostului regimentu romanu din confiniele militari provincialisate. — Vomu vedé, intru catu 'si va schimbá acestu domnu parerile sale despre soldatulu romanu, pentru ca scimu ca dinsulu este acel'a, care mai inainte de ast'a cu vre-o duoi ani, cu ocasiunea unei manevre la Aradu 'si permise a insultá, fora causa si fora temeiu, virtutea militara a soldatului romanu.

— Situatiunea in Oriente n'a luatu inca nice intr'o privintia unu caracteru mai precisu si mai decidietoriu; caus'a este surprinderea ce s'a pregatitu nu numai Europei, ci chiaru si revolutiunei interne prin schimbarea cea mare, ce s'a seversitu in Constantinopole. Noulu sultanu, prin amnesti'a generale si neconditionata, ce o da insurgentiloru, apoi prin reformele, ce promite a le introduce in totu sistemulu de guvernare si in tóta viéti'a de statu, a luatu singuru initiativ'a pacificarii insurrectiunei, asiá incatu memorandulu celoru trei cancelari pacificatori a devenitu cu totulu de prisosu. Cu tóte aceste inse se anuncia, ca acei trei cancelari se voru intruní in curendu la o nóua conferintia in Berlinu, séu la scaldele dela Ems, unde se afla si imperatorele Alessandru si unde se va duce si dlu Wilhelm celu betranu.

De presinte poterile europene se lupta cá pescii pre uscatu, spre a se castigá un'a pentru alt'a. Russi'a si Angli'a rivaliséza impreuna intru a castigá pe Franci'a fia-care pentru sine. O scire telegrafica ni spune inse, ca Angli'a ar' fi dejá aprópe de a inchiá unu tractatu de aliantia cu Franci'a, la care se va alaturá apoi si Itali'a si Ispani'a, spre a impedecá pe muscalu de a-si face mendrele in Oriente. Pentru casulu, candu Russi'a ar' intrá in actiune cu arm'a in mana, s'a admisu in tractatu si unu punctu referitoriu la cestiunea polona, adeca la rescolarea Poloniei rusesci. — Pana se va cristalisá situatiunea, fia-care din poterile Europei se vede necessitata a armá in ruptulu capului. Russi'a si pregatesce flott'a de resbelu in porturile dela Brasiovu. Itali'a asemenea se pregatesce; éra Franci'a a provediutu deja in 15 Maiu forturile cele nóue dela Parisu cu garnisóne.

— De pre campulu insurrectiunei nu se mai comunica nice o scire de importantia; se vede ca insurgentii se folosescu de acestu momentu de recreatiune si acuirare de poteri nóue. Capii insurgentiloru bulgari, cari se afla in Belgradu, au alesu pe generalulu Stratimiroviciu de comandante militariu alu insurrectiunei bulgare.

Despre atitudinea Serbiei si a Muntenegrului facia de noulu sultanu si preste totu facia de insurrectiune, curséza sciri de natura contradicatória. Acì se dice, ca aceste dóue principate au recunoscutu pe noulu sultanu, acì éra ca nu numai stau gat'a de a incepe resbelulu, ci despre Muntenegru se sustiene, ca ar' spriginí deja pe facia insurrectiunea din Hertiegovin'a. Fapta este, ca ambele aceste principate stau gat'a la comand'a Russiei, si voru incepe resbelu, candu Russi'a va voí.

Foile maghiari crépa de necasu, fiindu ca matadorulu serbiloru din Ungari'a, dlu Svetozar Mileticiu a avutu dilele trecute o primire frumósa si pré amicabile la principele Milanu in Belgradu. Acésta audientia a lui Mileticiu la principele Serbiei apróba vederile diplomatului francesu Decazes, care nu de multu dise, ca indata ce Serbi'a va intrá in resbelu, serbii din Ungari'a inca voru pune man'a pe arme.

Hatti humaiumulu noului sultanu.

„Ilustrulu meu viziru Mehemed-Rusdi-pasi'a.

„Fiindu chiamatu prin grati'a pré inaltului rege alu regiloru si prin dorinti'a unanima a supusiloru nostri stramosi, si vediendu recunoscut'a esperiintia si patriotismulu d-tále, v'amu confirmatu in functiunea de mare viziru, precum si pe toti ministrii si functionarii guvernului nostru. Precum e de notorietate publica, conditiunile dificile in cari se gasiau de catu-va timpu afacerile interióre si esterióre ale imperiului, turburasera pana la unu óre-care puntu increderea publica si amenintiau imperiului cu ruina; prin urmare, erá de tóta urginti'a d'a remediá la acésta stare de lucruri si d'a readuce linistea si increderea intre supusii imperiului prin alegerea unei sisteme, care se fia in stare d'a face se renasca fericirea si prosperitatea publica.

„A pune administratiunea imperiului pe o basa solida si reale e puntulu, care e obiectulu marei nóstre solicitudini, asemenea cá prescrierile „Cheriatului se se observe; cá administratiunea generale a regatului nostru se fia incredintiata intru unu modu stabilu cetatianiloru dupa capacitatea loru; cá ministrii mei se fia autorisati a discutá si a decide pe ce principii si pe ce base se potu edificá libertatea deplina a supusiloru mei fara esceptiune, progressele de totu-felulu, concordia in spirite si mantuirea patriei, a imperiului si a natiunii.

„Pentru a ajunge la indeplinirea acestoru formale intentiuni, amu crediutu folositoru á procede la reorganisarea consiliului de statu, a ministerieloru de justitia, instructiune publica si financie si a celoru-lalte administratiuni. Fiindu-ca financiele suntu un'a din ramurele guvernamentale cele mai esentiale, in mesurile ce se voru luá, trebuie se cautamu mai cu séma a introduce tóte garantiele possibile de ordine si de sicurantia, adeca se nu se faca nici o chialtuiéla peste bugetu; spre acestu scopu, se se stabilésca unu controlu severu in conditiuni, cari se'lu faca demnu de increderea publica.

„Pentru a facilitá punerea in esecutare a mesureloru susu mentionate printr' o usiurare a sarcineloru actuale ale tesaurului, am decisu a pune deasta-data la dispositiunea statului o suma de 60,000 pungi (300,000 lire) din cele affectate la tesaurulu nostru privatu, precum si din veniturile mineloru de carbuni dela Erahclea si altele, precum si din fabricele, cari facu parte din domeniul nostru privatu, cu speranti'a de a puté prin acést'a, precum si prin alte modificari in capitululu chialtuieleloru, a dobandi echilibrulu in bilanti'a financiaria a imperiului.

„Cea mai ferma a nóstra dorintia e cá tóte tratatele inchiéte cu puterile amice se se observe cu scrupulositate cá si in trecutu si cá relatiunile amicale si sincere, cari ne unescu cu ele, se fia intarite si restrinse.

„A totu puterniculu se bine-vóiésca a acorda tuturoru gratiele séle. Aminu.“

Acestu Hattih. s'a cititu in 1 Iun. la subl. Pórta fiindu facia multi si ambasadori. „Up.“

Organisarea sistemului militariu alu Romaniei.
(Urmare).

Considerationi statistice.

Se lasamu de o parte geografi'a patriei nóstre despre care ar' fi multe de disu si pentru care unu studiu maturu si indelungu ar' fi neaparatu, si se venimu la resursele tierei nóstre.

Romani'a are o populatiune de 4,500,000 lo-

cuitori pe o intendere de 3,600 mile geografice patrate.

Facundu déra reportulu intinderei pamentului cu populatiunea, gasimu in terminu mediu, pentru o mila geografica de 1250 locuitori; cifra fórte minima in reportu cu celelalte staturi din Occidentu.

Territoriulu patriei nóstre e fórte intensu in raportu cu populatiunea, si acésta disproportie, cá se dicu asia, intre populatiune si pamentu, e unu mare inconvenientu consideratu din punctulu de vedere militariu.

Resursele actuale ale statului sunt de 150,000,000 lei, dintr'acésta suma trebue se se intretie tóte serviciurile publice si se se creeze totu ce lipsesce intr'o tiéra care acum incepe a se organisá.

Cifr'a veniturilor e dara fórte minima in raportu cu celelalte staturi, si economistii chiamati a crea resursele aru trebui se cugete seriosu la imbunatatirea ei, fara de care nimicu nu se póte face. —

In tóte statele europene, proporti'a intre armata si populatiune variédia intre cifrele de $^1/_{100}$ — $^1/_{60}$ in tempii ordinári si pana la $^1/_{27}$ la casu de resbelu. Proporti'a la noi intre armata si populatiune nu e nici $^1/_{200}$, si acésta se intielege fórte bine, candu vedemu cà state cá Belgi'a si Oland'a cu o populatiune mai pre diumetate catu a nóstra intretienu unu efectivu activu de 80—120 de mii de ómeni.

Nu voiescu se dicu printr'acésta, cà de indata se crescemu efectivulu armatei la proportiile cerute de numerulu populatiei si mai alesu de intenderea fruntariiloru; nu, acésta ar' fi imposibilu, armatele nu se potu improvisá cá o idea; dara érasi se recunóscemu acestu adeveru, acésta necesitate, si fia-care pasu alu tempului se aduca o noua taria statului prin adaugerea poterei publice.

Se nu ne facemu ilusiuni, pe catu tempu patri'a nóstra nu va fi in stare se atarne catu de pucinu in balanci'a evenementeloru, pe catu tempu nu vomu poté avé si noi o vointia in limitele drepturiloru nóstre; pana atuuci se nu ne credemu o natiune, ci se ne plecamu capulu, cá in trecutu vointiei strainului, chiaru candu drepturile nóstre voru fi calcate séu necunoscute.

Ce? óre timpii suntu atatu de inaintati, óre civilisatiunea e asia de departe in catu resbelulu, acestu reu absolutu in ordinea sociala recunoscutu de toti, se devina imposibilu? Óre statele laturasie, desarmédia si impucinédia ele armatele spre a micsiora cheltuelele publice si a da o mai mare desvoltare celoru-lalte institutiuni civile; séu se pregatescu fia-care pentru or'a periculului?

Negresitu, dreptulu este o potere morala destulu de insemnata; dara fórte adesea elu are trebuintia de a fi garantatu séu spriginitu.

Si pentru ce noi romanii se nu recunóscemu acestu adeveru? tristele invatieminte ale trecutului nu ne suntu óre de ajunsu?

Óre astadi candu Dumnedieulu parintiloru nostri a voitu se reintramu érasi in rendulu natiuniloru, candu inbetraniti in nefericiri suntemu chiamati a misca si scutura tierin'a trecutului; voimu se stamu in paralisia presentandu lumei civilisate tabloulu unui populu imbetranitu in coruptiuni si fara nici unu sucu de viétia intr'ensulu?

Nu nici decum, avemu trebuintia de a ne desvolta institutiunile si spiritulu militariu, cà ci avemu trebuintia de viétia natiunala, si nimicu nu o póte tiené, decatu o buna organisare militaria.

Actualele resurse financiare inse nu ne permitu a adauga armata, póte dice cineva; dara aceste resurse trebuescu marite, si in casulu acesta se facu contributiuni, imprumuturi nationale, si fia-care cetatianu e datoriu se depue obolulu séu pe altariulu patriei.

S'au facutu contributiuni in tiéra pentru poloni, si nu se va gasi nimeni care se contribue pentru intarirea nationalitatiei nóstre? — Istori'a ne spune cà ori si candu unu statu séu o natiune si-au imbunatitu sórtea, au fostu prin sacrificiuri de bani si de sange. O natiune care nu e in stare se faca asemenea sacrificiuri, acea natiune e degenerata, nu merita a vietiuí.

Déra se lasamu simtiementulu si se vinimu la cestiunea ce ne amu propusu a tracta, si care trebue se ne preocupe actualmente.

Pana ací constataramu cà poterea publica a Romaniei e fórte mica in reportu cu proportiunile stabilite ca norma in tóte staturile intre populatiune si armata; se vedemu acum, déca resursele interióre ale statului suntu de natura a o justifica si a o compensa.

Resultatulu cercetariloru nóstre e cu totulu contrariu.

(Va urmá.)

Sierpeni Iuniu 1876.

Primirea Exc. S. D. Metropolitu Mironu Romanulu aici fù distinsa.

In 2 Iuniu a. c. D. jude cercualu r. Georgiu Fagarasianu a dispusu facerea unei porti triumfale din frondie verdi de stejaru ornata cu cunune de flori de diferite colori, acésta pórta s'a redicatu in capulu comunei Sierpeni de catra Fagarasiu, de asupra dependea o tabla provediuta cu inscriptiunea: „bine ai venitu," care inscriptiune constá din litere tricolóri nationale romane. Atatu inaintea portii catra Fagarasiu catu si in dosulu ei catra satu mai pana la baserica erau implantati de ambe laturi ale drumului arbori verdi.

In 3 la 6 óre demanéti'a D. jude regiu susu mentionatu a plecatu insocitu si de altii catra Fagarasiu spre intempinarea Inaltului Óspe si intalninduse in comun'a Mandra l'a petrecutu pana in Sierpeni, unde Excelenti'a S'a fù intempinatu in aintea pórtei de triumfu intre sunetulu campaneloru si strigari: „de se traiésca," cu o cuventare, la care Excelenti'a S'a a respunsu multiamindu poporului, assecurendulu totu-deodata a face tóte pentru ameliorarea sórtei lui. — Dupa dejunu luatu la D. jude si-a continuatu calatori'a catra Brasiovu comitatu de mai multi.

Unu martore occulatu.

Reginu 8/6 (27/5) 1876.

A dóu'a di de Rusalia tienendu-se adunarea generale a despartiementului XVII-a alu Associatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu — in comun'a Ded'a; a fostu una dupla serbatória pentru membrii Associatiunei coadunati in specie, si pentru poporulu romanu din acestu desp. in genere.

In acésta di s'a manifestatu poterea divina a spiritului santu facia cu animele celoru coadunati, inspirandu-li un'a din cele mai sublime idee spre a se poté scóte poporulu romanu din intunereculu spirituale, in care retacesce!

Standu la ordinea dilei: „deslegarea intrebarei, „ca: spre ce scopu ar' fi mai consultu si necessa„riu a se oferí sum'a de 130 fl. v. a., ce au pri„sositu din banii adunati pe calea collectei dela „membrii Associatiunei trans. de pre territoriulu „acestui despartiamentu, spre acoperirea speseloru „avute cu ocasiunea primirei adunarei generale a „Associatiunei transilv. tienute in anulu trecutu in „Reginu?" — Acésta intrebare fù resolvita in urmatoriulu modu:

Sum'a de 130 fl. v. a. de sub intrebare va formá pétr'a fundamentala a unui Fondu spre infiintiarea unei scóle normale romane nationale fara deosebirea confessiunei pe territoriulu despartiementului XVII.

Acestu fondu va avé a cresce prin adunari de offerte benevole — pre tóte calile possibile si prin capitalisarea interussurialoru baniloru capitalisati, — pana atunci, pana candu va ajunge capitalulu la sum'a, ce se va recere spre infiintiarea scólei mentionate si salarisarea invetiatoriloru.

Loculu infiintiarei -lu va statorí — la tempulu seu — adunarea generale a acestui despartiementu.

In acelu casu (nedoritu si nesperatu), candu s'ar' escá cérta nedelaturavera in privinti'a titulei de „scóla fara deosebirea confessiunei romane," atunci va avé a trece intregulu capitalu la fondulu Associatiunei transilv. spre contopire in acelasiu si spre dispositiunea comitetului centrale din Sabiiu.

Acestu fondu se va administrá de catra comitetulu centrale alu Associatiunei transilv. cá fondu separatu sub titulu „fondulu scólei normale a despartiementului XVII."

In casulu, candu comitetulu centrale, — din motive temeliate — nu ar' poté conduce administrarea acestui fondu; atunci va avé a -lu administrá comitetulu acestui despartiementu prin cassariulu seu, statorindu-i modalitatea administrarei in un'a adunare generale ordinaria séu estraordinaria; pana la statorirea unui séu altui modu de administrare, inse se va administrá acestu fondu decatra comitetulu despartiementului.

— Acestu conclusu póte serví de modelu tuturoru romaniloru adeverati spre a nu postpune interessulu celu mai vitale: „luminarea poporului" micei deosebire confessionali a fratiloru de unu sange si aspiratiune.

Dè ceriulu, cá acésta sublima inspiratiune a spiritului santu se se estinda preste intrég'a natiune romana si se se manifesteze prin imitarea esemplului, datu de catra romanii din acestu despartiementu! (!!!) a caroru bucuria, facia cu acestu conclusu si dorintia de a vedé catu mai curundu deschise portile Museloru, se manifestà intr'unu modu atatu de eclatantu, in catu, unii barbati, — recunoscuti de zelosi facia cu caus'a sacra a natiunei, — deja au apromisu, a mai sporí acestu fondu prin oferte benevole in sume considerabile; si in genere toti, a propagá imbracisiarea acestui scopu sublimu.

Atatu armoni'a in aducerea acestui conclusu catu si dorinti'a de a vedé capitalulu ajunsu la sum'a receruta, garantéza despre vitalitatea acestei — in sine mica, inse in pamentu bine pregatitu — semenate sementia, si garantéza, ca intr'unu tempu, carele va corespunde urgentiei, va si incepe a aduce fructele, de cari adi nu se póte indulcí poporulu romanu din acestu despartiementu.

Onóre si multiamita zelosului si intieleptului Directore alu acestui despartiementu, veteranului Nestore romanu, multu stimatului d. Ioane P. Maioru! Onóre membriloru Associatiunei transilv., cari au participatu la acésta adunare epochale!

Dè ceriulu, cá acesti zelosi si intielepti anteluptatori ai luminarei poporului romanu, se si póta vedé realisata dorinti'a ce o nutrescu facia cu infiintiarea scólei de sub intrebare!

Andreiu Popu,
secret. despart. XVII.

Felicitamu acestu inceputu salutare, dorindui celu mai extinsu terrenu intre romani, alu caroru mai prosperu viitoriu numai prin poterile infratite pentru redicarea institutеloru de cultura se póte ajunge. Red.

Comitetulu pentru ajutorarea Tofaleniloru.

Protocolu

luatu in siedinti'a tienuta in 23 Aprile 1875 c. nou in caus'a Tofaleniloru in cas'a parochului gr. or. fiindu de facia:

D. Dimitrie Fogarasi, presiedinte.
D. P. Trombitasiu de Betlen.
D. Iosifu Fülep.
D. Vasiliu Hossu.
Membri ai comitetului.

I. Presiedintele asterne, ca in urm'a decisiunei luate in ultim'a siedintia tóte obligatiunile de prioritate, ce au formatu fondulu Tofaleniloru s'au vendutu prin c, r. institutu alu creditului (Credit-Anstalt) in Vien'a.

Presiedintele arata dóue ratiociniuri originale ale mentionatei banci, din care se vede, ca pentru 8100 fl. obligatiuni de prioritate ale drumului de feru resariténu ungur. si pentru 2000 fl. obligatiuni ale calei ferate austriace de sudu s'au primitu la olalta 6805 fl. 32 cr., ér' pentru celi 2000 taleri obligatiuni ale calei ferate romanesci (Stroussberg) 1166 fl. 30 cr. in suma 7981 fl. 62 cr., din cari subtragundu spesele postale de 10 fl. 86 cr. si provisiunea bancei de 19 fl. 95 cr., sum'a pentru obligatiunile vendute va aparé in darea de seama generala cu 7950 fl. 81 cr. netto.

Ratiociniurile originali ale (instit. de creditu) se acludu protocolului acestuia sub A si B.

Presiedintele aduce totu-deodata la cunoscinti'a comitetului tóte perceptele si erogatiunile ce amu avutu incóce de cea de pe urma dare de séma (de I Ianuarie 1873), carea au fostu publicata in diariale nóstre si s'au tramesu si deosebi tiparite la toti colectantii si contribuentii de ajutória, a caroru adressa au fostu cunoscuta acestui comitetu.

Reportulu presiedintelui este urmatoriulu:

	fl.	cr.
In 1 Ianuariu 1873 au remasu in cass'a comitetului in bani gata	363	62
Au incursu in interusurie fondului, adeca coupónele obligatiuniloru:		
In 1 Ianuariu 1873 . . .	247	—
„ 1 Iuliu 1873	370	12
„ 1 Ianuariu 1874 . . .	247	58
„ 1 Iuliu 1874	405	38
„ 1 Ianuariu 1875 . . .	242	96
Sum'a	1876	30

Din acésta s'au datu:	fl.	cr.
Impartirea a sieptea de ajutórie intre Tofaleni in 26 Febr. 1873	544	—
Impartirea a opt'a 5 Ianuariu 1874	384	—
Impartirea a nóu'a 3 Ianuariu 1875	502	—
La olalta ajutória	1430	—
Apoi in decursulu anului 1873 dlui Dr. Ioanu Ratiu pentru reinnoirea processului . .	100	—
Pentru caletoriele dlui membru Iosifu Fülep la Tofalau, telegramu si porto	9	50
Tipariulu darei de séma si ratiociniulu, porto pentru essemplariele tramise si corespondinti'a cu 28 diurnale, si Dr. I. Ratiu	59	10
Procurarea carteloru de possessiune	13	—
In fine in decursulu an. 1874 dlui Dr. Ioanu Ratiu din nou s'au datu	100	—
Pentru spese postale si alte .	8	48
Asia in catu sum'a erogatiuniloru au fostu	1720	08
Si au mai remasu bani gat'a	156	22

La acesti 156 fl. 22 cr se adauga astadi banii incursi din obligatiunile vendute mai susu specificati cu 7950 fl. 81 cr. netto, asia, incatu astadi avemu inca la dispusetiune unu totalu de 8108 fl. 03 cr. v. a.

Darea acésta de séma, din care positiunile anului 1873 au fostu deja aprobate in protocolulu de 19 Novembre 1873 alu acestui comitetu, se aprobédia.

II. Dlu membru I. Fülep asterne planulu de impartire finala, care planu l'a facutu in urm'a insarcinarei comitetului.

Proiectulu substernutu se primesce cu cateva modificari si se aclude modificatu protocolului acestuia. Planulu se va impartasí in scrisu si dlui membru Dr. I. Ratiu spre a-si da parerea, si totu-deodata se decide conchiamarea Tofaleniloru pe 27 a lunei curente. Cu acésta protocolulu se inchide si se subscrie. —

Muresiu-Osiorheiu in tempulu susu insemnatu.

Dimitrie Fogarasi m/p. presied.
Iosifu Fülep m/p.
Parteniu Trombitasiu m/p.

Legea de comerciu.

(Urmare).

§ 506. Dispositiunile §§-loru 465, 467, 468, 473, 474, 475, 483, 486 si 487 se voru aplicá si in privinti'a asigurarei asupra viatiei in analogia cu natur'a lucrului si déca in acésta privintia nu se voru coprinde in acestu capu dispositiunile diverginte.

§ 507. Intru catu present'a lege nu va coprinde dispositiuni, se voru aplica in privinti'a drepturiloru si a obligatiuniloru reciproce ale partiloru stipulatiunile contractului de asigurare.

Capu IV. Despre asigurare.

§ 508. Prin transactiunea de asigurare, reasiguratorele se obliga catra stipularea unei contra valori (premiu) a plati reasiguratului o suma certa pentru prestarea la care cestu din urma va fi obligatu in virtutea contractului de asigurare.

§ 509. Contractulu de reasigurare va coprinde afara de enunciatiunile enumerate in § lu 469 inca si indicatiunea, déca transactiunea s'a inchiétu cá reasigurare mediata séu nemediata.

§ 510. Effectulu reasigurarei se stinge, candu asigurarea, pentru care se inchia reasigurarea, -si perde effectulu ei.

In acestu casu si in lips'a unei altei stipulatiuni, reasiguratorele va avé dreptu asupra premiului, ce se va cuveni asiguratorelui numai in proportiunea risiculului de reasigurare, la care se supusese.

§ 511. Candu s'a intemplatu evenimentulu, in urm'a caruia asiguratorele va fi oblegatu a indeplini obligatiunile de asigurare, atunci — in lips'a unei altei stipulatiuni — va fi tienutu a insciintia celu multu in decursulu de 3 dile dupa aflare, pe reasiguratorele, ca-ci la din contra va inceta obligatiunea acestuia.

§ 512. Obligatiunea de plata a reasiguratotelui, in lips'a unei alte stipulatiuni, va incepe din momentulu, in care incepe si pentru asiguratore acésta obligatiune.

§ 513. Candu reasiguratulu in sensulu § lui 483 va avé se reprimésca desdaunarea in totalu séu in parte dela persóne tertie, atunci va fi oblegatu a restituí reasiguratorele o parte anologa sumei reasigurate.

§ 514. Dispositiunile §§-loru 472, 473, 474, 475, 486 si 487 se voru aplica si in privinti'a reasigurariloru.

TITLULU VIII. Despre editare.

§ 515. O transactiune, prin care cineva (editorele) dobendesce dela autore séu dela successorele lui legalu autorisatiune exclusiva a multificá, a publicá si a pune in circulatiune unu opu literariu, technicu séu artisticu, gata facutu, séu ce este inca a se face, se considera de transactiune de editare.

§ 516. Autorele este obligatu a preda editorelui opulu promisu in starea stipulata prin contractulu si la tempulu convenitu.

Candu autorele din culp'a s'a nu -si va indeplini obligatiunea, atunci editorele va poté exige dupa placulu seu; séu executarea contractului si daune interesse, séu daune-interesse resultandu din neexecutare, séu in fine póte se rescinda contractulu cá candu nu s'ar' fi inchiétu de locu.

§ 517. Pe catu tempu nu se voru fi vendutu acele exemplare ale opului cedatu spre multificare, pentru cari editorele dobendise dreptulu de punere in circulatiune, autorele nu va poté in privinti'a opului luá nece o dispositiune, prin care s'ar' poté prejudiciá interessele editorelui; mai cu séma nu va fi autorisatu a editá din nou pe acelasiu opu nece pe intregu nece in parte, nece va poté se lu cedeze unei altei persóne spre editare, séu se lu admita in editiunea complecta a opuriloru sale séu in alta colectiune.

Candu unu autoru va contribuí cu lucrari singulare la o colectiune, atunce le va poté publicá atatu separatu catu si in colectiunea opuriloru sale, inse numai, déca lucrarile singulari nu voru forma in acea stare, in care voru aparé cá parti ale colectiunei, unu obiectu separatu alu comerciului de libraria séu de arte.

Lucrari mai mici, cari se publica prin scrieri periodice séu prin diurnale, dupa aparitiunea loru, suntu puse la libera dispositiune a autorelui loru.

§ 518. Dreptulu de editiune nu autorisa totu odata la traducerea opului si la publicarea traductiunei.

§ 519. Editorele va fi obligatu a multifica neschimbatu si cu spesele sale opulu primitu in manuscriptu séu in originalulu conventionalu, si va fi obligatu alu pune regulatu in circulatiune.

§ 520. Indiestrarea, in lips'a unei stipulatiuni precise, se va face intr'unu modu corespundietoriu scopului si insemnatatiei opului.

Numerulu exemplarialoru si pretiulu exemplarialoru singulari, in lips'a unei altei stipulatiuni, se va fixá de editore dupa parerea sa, nu este inse autorisatu a cere unu pretiu atatu de mare, prin care se se prejudicieze vendiare opului.

(Va urmá.)

Nontati diverse.

— **(Conventiunea)** de comerciu inchieta intre Romani'a si Austro-Ungari'a primita de corpurile legislative din ambe partile, s'a si ratificatu in 1 Juniu in Bucuresci, si preste una luna de dile intra in valóre; ea se si publicá in „Monitoriulu offic." alu Romaniei Nr. 113 a. c.

— (Maiale). Junimea studiósa romana din Cernauti tienù maialulu in 2 Maiu in Dumbrav'a Horecei cu multa insufletire nationale. Onóre bravei junime romane!!!

Reuniunea sodaliloru romani din Clusiu invita la maialulu ce'lu va tiené in 18 Iuniu in gradin'a „La capulu turcescu" (Törökfő) la 5 óre dupa am. cu pretiu de intrare. Venitulu curatu e destinatu in favórea: Reuniunei sodaliloru romani din Clusiu. Oferte maranimóse de orsiunde se primescu cu multiamita, si se voru publica prin diaria; ele se se adresseze presiedentelui D. Dr. Gregoriu Silasi. Ne aflamu motivati a aduce aici o publica multiamita D. presiedente, care pórta grigia atatu de mare de junimea romana spre a se desvolta cá atare in toti ramii!!!

Mai nou. Insurgentii din Bosni'a nordica batura pe turci in 8 Iuniu in Hosarsa la Majdan, luandule 2 tunuri, turci cadiura 26 morti si 41 raniti, din insurgenti cadiura 14 morti, 30 raniti. La Jellovatz asemene in 9 invinsera insurgentii. La Derbent dearsera 3 sate omorindu locuitorii.

La pretensiunea Portii, cá Serbi'a se desarmeze, recunoscundu pe noulu sultanu cu 101 puscaturi de tunuri din citadela si platindu tributulu restantu: Serbi'a va face dupa inspiratiunea si influinti'a rusa, ea dice, ca intentiunile ei suntu pacifice si va tramite solu speciale la Constantinopole cu dechiaratiuni pentru consolidarea bunei invoieli.

Hertiegovinenii primindu ér' ajutória banesci de curundu 160,000 fl. dela comitetulu slavicu din Russi'a, nu incéta inca cu lupt'a, care acum incepe cu varsari de sange si in Bulgari'a, cu tóte, ca numai cu retragere intre munti, dupa ce ataca pe turci.

Nichita princ. din Muntenegru asecurà pe unu barbatu de statu italianu, cu resbelulu e neincungiurabilu, pentru-ca planulu slavicu e se se faca 5 regate din Turcia: reg. Bulgariei, Albaniei, Serbiei cu Muntenegro, Ertiegovina-, r. Romaniei, cum e, si alu Greciei, care proiectu lu incuviintiá imper. Russiei, care inca vre Constantinopolea si Dardanelele; dér' Argli'a tocma in contra acestui planu arméza si face aliantia. Acum se crede, ca Russi'a adera la propunerea Angliei, cá se se pastreze Portii caracterulu dreptului de suveranu, lasanduise tempu pentru initiativ'a reformeloru intinse multiamitórie. — Recunoscerea noului sultanu nu intempina mari dificultati pela poteri. —

Cursurile

la bursa in 9 Juniu 1876 stá asia:

Galbini imperatesci — —	5	fl.	77	cr. v. a.
Napoleoni — — —	9	„	61	„ „
Augsburg — — —	103	„	20	„ „
Londonu — — —	120	„	58	„ „
Imprumutulu nationalu —	69	„	10	„ „
Obligatiile metalice vechi de 5%	66	„	20	„ „
Obligatiunile rurale ungare	74	„	50	„ „
„ „ temesiane	73	„	25	„ „
„ „ transilvane	74	„	—	„ „
„ „ croato-slav.	84	„	75	„ „
Actiunile bancei — —	831	„	—	„ „
„ creditului — —	140	„	50	„ „

Redactoru respundietoriu si Editoru
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.